

ព័ត៌មានទូទៅ ខ្លាឃ្មុំធំ ឬខ្លាឃ្មុំព្រះចន្ទ (*Ursus thibetanus*)

រូបរាង

- ជាទូទៅខ្លាឃ្មុំធំមានរាងពណ៌ខ្មៅ និងមានស្នាមនៅលើទ្រូងពណ៌សរាងជាអក្សរ V ហើយជាញឹកញាប់មានរាងពណ៌សនៅលើចង្ការ
- វាមានត្រចៀកមូលធំបើប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រភេទខ្លាឃ្មុំដទៃទៀត
- ខ្លាឃ្មុំធំភាគច្រើនមានរាងពណ៌ខ្មៅ ក៏ប៉ុន្តែខ្លាឃ្មុំធំពណ៌ត្នោត ឬពណ៌ទង់ដែងក៏ត្រូវបានរកឃើញផងដែរ

មាឌ

- ខ្លាឃ្មុំធំមានមាឌធំមធ្យមក្នុងចំណោមខ្លាឃ្មុំទូទាំងពិភពលោក
- ពេលឈរជើងពីរ ខ្លាឃ្មុំធំពេញវ័យអាចមានកម្ពស់រហូតដល់១៨៣សង់ទីម៉ែត្រ
- ខ្លាឃ្មុំឈ្មោលពេញវ័យមានទម្ងន់ចាប់ពី ១០០-២០០គីឡូក្រាម ប៉ុន្តែជាធម្មតាពី ១១០-១៥០ គីឡូក្រាម
- ខ្លាឃ្មុំញីពេញវ័យមានទម្ងន់ចាប់ពី ៥០-១២៥គីឡូក្រាម ប៉ុន្តែជាធម្មតាពី ៦៥-៩០ គីឡូក្រាម

ចំណី

- ខ្លាឃ្មុំធំជាប្រភេទសត្វពាសសត្វ (ស៊ីសត្វនិងរុក្ខជាតិ) និងស៊ីចំណីចម្រុះរួមមានសំបុកឃ្មុំ សត្វល្អិត សត្វឥតឆ្អឹងកង សត្វឆ្អឹងកងតូចៗ និងសាកសពស្តុយរលួយ (គរងសត្វ)
- នៅរដូវស្លឹកឈើជ្រុះ ជាញឹកញាប់ពួកវាប្រមូលស្លឹកឈើស្រសមកធ្វើជាកម្រាលនៅពេលស្ងៀមធូលី
- ដោយប្រព័ន្ធរំលាយអាហាររបស់ពួកវាពិបាករំលាយគ្រាប់ធញ្ញជាតិ ដូច្នេះវាជួយពង្រាយគ្រាប់ និងផ្លែឈើឲ្យដុះនៅពាសពេញព្រៃ

របាយ និងទីជ្រមុក

- រកឃើញនៅក្នុង១៨ប្រទេស៖ អាហ្វហ្កានីស្ថាន បង់ក្លាដែស ប៊ូតាន កម្ពុជា ចិន ឥណ្ឌា អ៊ីរ៉ង់ ជប៉ុន កូរ៉េខាងត្បូង កូរ៉េខាងជើង ឡាវ មីយ៉ាន់ម៉ា នេប៉ាល់ ប៉ាគីស្ថាន រុស្ស៊ី តៃវ៉ាន់ ថៃ និងវៀតណាម
- ភាគច្រើនរស់នៅក្នុងព្រៃតំបន់ភ្នំ និងព្រៃត្រូពិចផងដែរ
- នៅតំបន់ភ្នំដែលត្រជាក់ខ្លាំង ពួកវាអាចនឹងធ្វើរងដើម្បីជេក

ស្ថានភាព និងការគំរាមកំហែង

- ជាប្រភេទសត្វងាយទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ វាត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជា “ប្រភេទសត្វងាយរងគ្រោះ” ក្នុងបញ្ជីក្រហមរបស់ IUCN (មានហានិភ័យខ្ពស់នៃការផុតពូជនៅក្នុងព្រៃ)
- កត្តាគំរាមកំហែងរួមមាន៖ ការបាត់បង់ទីជម្រក ការបរបាញ់សម្រាប់ការដេញដូរខុសច្បាប់ (ជាចំណែក និងជាឱសថបុរាណ) អន្ទាក់ដែលបានដាក់ដោយព្រានព្រៃ ការដេញដូរកូនខ្លាឃ្មុំមកធ្វើជាសត្វចិញ្ចឹមតាមផ្ទះ ការប៉ះទង្គិចរវាងខ្លាឃ្មុំនិងមនុស្ស និងកសិដ្ឋានទឹកប្រមាត់ខ្លាឃ្មុំ

អាកប្បកិរិយា

- ថ្វីត្បិតតែមានខ្នាត តែពួកវាពូកែឡើងដើមឈើ និងអាចឡើងដើមឈើខ្ពស់ៗដើម្បីស្វែងរកឃ្មុំ
- ពួកវាចូលចិត្តលេងទឹក ហើយដើរដំរីមាំរបស់ពួកវាជួយពួកវាហែលទឹកបានយ៉ាងល្អកែ
- ការស្រង់កូនគឺជាញាណដ៏ពិសេសរបស់ពួកវា (២-៣,០០០ ដងខ្លាំងជាងមនុស្ស)
- ខ្លាឃ្មុំធំអាចធ្វើសម្លេងក្តក់ ដែលជាសញ្ញាបង្ហាញឲ្យដឹងថាពួកវាមិនបង្ករបញ្ហានោះទេ

ការបន្តពូជ

- ខ្លាឃ្មុំធំអាចបន្តពូជចាប់ពីអាយុ ៣-៤ឆ្នាំ
- ខ្លាឃ្មុំធំញីត្រូវបានគេសន្និដ្ឋានថាអាចពន្យាករការចាស់ម្នាក់នៃអាយុដើម ដោយជាទូទៅបង្កើតកូននៅរដូវវស្សា (និទាយរដូវ)
- ជាទូទៅខ្លាឃ្មុំធំញីអាចបង្កើតកូនម្តង២-៣ក្បាល និងផ្តាច់ទឹកដោះនៅអាយុ៦ខែ ប៉ុន្តែកូនរស់នៅជាមួយមេរហូតដល់ ២-៣ឆ្នាំ
- ខ្លាឃ្មុំធំអាចរស់រហូតដល់អាយុ ២៥-៣៥ឆ្នាំ
- ពួកវាជាប្រភេទសត្វដែលរស់នៅតែឯង

ចំណុចពិសេស

- ខ្លាឃ្មុំធំត្រូវបានគេហៅថាខ្លាឃ្មុំព្រះចន្ទ ដោយសារស្នាមនៅលើដើមទ្រូងពួកវាមានរាងដូចព្រះចន្ទ
- ស្នាមនៅលើដើមទ្រូងមានរាងពិសេសខុសៗគ្នា ដូចគ្នាទៅនឹងស្នាមក្រយ៉ៅដៃមនុស្សដែរ
- ខ្លាឃ្មុំធំអាចដើរជើងពីរបានរយៈពេលយូរ
- ពួកវាអាចរត់បានលឿនពី ២៥-៣០ គីឡូម៉ែត្រ ក្នុងមួយម៉ោង
- ចំណុចដែលមិនពិសេស៖ ខ្លាឃ្មុំធំត្រូវបានគេចិញ្ចឹមនៅក្នុងកសិដ្ឋានដើម្បីយកទឹកប្រមាត់ និងបង្កើតស្បែក

ព័ត៌មានទូទៅ ខ្លាឃ្មុំតូច ឬខ្លាឃ្មុំព្រះអាទិត្យ (*Helarctos malayanus*)

រូបរាង

- ខ្លាឃ្មុំតូចមានរាងខ្លី ខ្មៅរលោង និងមានរាងពណ៌លឿងជុំវិញភ្នែក ច្រមុះ និងដើមទ្រូងដែលមានរាងជាអក្សរ U
- ត្រចៀកតូចរាងមូល
- ពួកវាមានក្រញាំស្រួច កោង វែង ដែលពួកវាទ្រើងដើមឈើ
- ពួកវាមានអណ្តាតវែងជាងប្រភេទខ្លាឃ្មុំផ្សេងទៀត ដែលមានប្រវែងលើសពី ៣០ សង់ទីម៉ែត្រ

មាឌ

- ខ្លាឃ្មុំតូចជាប្រភេទខ្លាឃ្មុំដែលតូចជាងគេ
- នៅពេលឈរជើងពីរ ខ្លាឃ្មុំតូចឈ្មោលពេញវ័យមានកម្ពស់រហូតដល់ ១៤៥ សង់ទីម៉ែត្រ
- ខ្លាឃ្មុំតូចពេញវ័យមានទម្ងន់ចាប់ពី ២៥-៨០ គីឡូក្រាម
- ខ្លាឃ្មុំតូចឈ្មោលធំជាងខ្លាឃ្មុំតូចញីប្រហែល ១០-២០%

ចំណី

- ខ្លាឃ្មុំតូចជាប្រភេទសត្វសព្វស្រស់ (ស៊ុសាច និងរុក្ខជាតិ) ភាគច្រើនស្លឹកឈើ ស្រមោច ដង្កូវដូង កូនឃ្មុំនឹងទឹកឃ្មុំ គ្រាប់ធញ្ញជាតិ និងផ្លែឈើចម្រុះផងដែរ ជាពិសេសផ្លែល្ងា
- ម្តងម្កាលពួកវាស៊ីបណ្តាលដូងជាអាហារ និងប្រភេទផ្កាមួយចំនួនប៉ុន្តែពួកវាកម្រស៊ីបន្លែជាអាហារណាស់

របាយ និងទីជម្រក

- រកឃើញមាននៅក្នុង ១១ ប្រទេសនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍៖ បង់ក្លាដែស ព្រុយណេ ចិន កម្ពុជា ឥណ្ឌា ឥណ្ឌូនេស៊ី ឡាវ ម៉ាឡេស៊ី មីយ៉ាន់ម៉ា ថៃ និងវៀតណាម
- ពួកវាចូលចិត្តរស់នៅក្នុងព្រៃដែលមិនមានការទ្រោនពីមនុស្ស
- ដោយពួកវារស់នៅតំបន់ដែលមានអាកាសធាតុក្តៅពេញមួយឆ្នាំ ដូច្នេះពួកវាមិនចាំបាច់សម្លូលកខ្លួននោះទេ

ស្ថានភាព និងការគំរាមកំហែង

- ជាប្រភេទសត្វដែលប្រឈមមុខនឹងការជិតផុតពូជ ពួកវាត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីក្រហមរបស់ IUCN ជា "ប្រភេទសត្វងាយរងគ្រោះ" (មានហានិភ័យខ្ពស់អាចផុតពូជពីក្នុងព្រៃ)
- កត្តាគំរាមកំហែងរួមមាន៖ ការបាត់បង់ទីជម្រក ការបរបាញ់សម្រាប់ជួញដូរខុសច្បាប់ (ជាប់ណែក និងជាឱសថបុរាណ) ជាប់អន្ទាក់ដែលបានដាក់ដោយព្រានព្រៃ ការជួញដូរកូនខ្លាឃ្មុំមកធ្វើជាសត្វចិញ្ចឹមតាមផ្ទះ និងការប៉ះទង្គិចរវាងខ្លាឃ្មុំ និងមនុស្ស

អាកប្បកិរិយា

- ខ្លាឃ្មុំតូចចំណាយពេលភាគច្រើននៅលើដើមឈើ ដូច្នេះហើយដែលពួកវាតែងតែត្រូវបានប្រទះឃើញនៅលើដើមឈើជាងប្រភេទខ្លាឃ្មុំដទៃទៀត
- ជាប្រភេទសត្វមួយដែលជួយកំណត់អក្ខរស្តីទាំងមូល ពួកវាគឺជុះពង្រាយគ្រាប់ពូជ ជីក និងហែកបំបែកឈើ ដែលជួយដល់វដ្តសារធាតុចិញ្ចឹម និងបង្កើតជម្រកសម្រាប់ប្រភេទសត្វដទៃទៀត
- ពួកវាអាចមើលឃើញពណ៌ផ្សេងៗ ប៉ុន្តែញាណពិសេសរបស់ពួកវាគឺការស្រង់ក្លិន (២-៣,០០០ ដងខ្លាំងជាងមនុស្ស)

ការបន្តពូជ

- ខុសពីប្រភេទខ្លាឃ្មុំដទៃទៀត ខ្លាឃ្មុំតូចអាចបង្កាត់ពូជគ្រប់រដូវកាល
- ខ្លាឃ្មុំញីអាចបង្កើតកូនម្តង ១-២ ក្បាល (ដែលមានទម្ងន់ ៣២៥ក្រាម) កូនខ្លាឃ្មុំតូចទើបនឹងកើតមិនអាចមើលឃើញ និងមិនមានរាង ហើយស្បែករបស់វាវាងថ្លា
- កូនខ្លាឃ្មុំរស់នៅ ២-៣ ឆ្នាំជាមួយម្តាយ
- អាយុកាលគឺអាចរស់នៅរហូតដល់ ១៥-២៥ ឆ្នាំ
- នៅក្នុងព្រៃធម្មជាតិខ្លាឃ្មុំតូចជាប្រភេទសត្វដែលរស់តែឯង

ចំណុចពិសេស

- ខ្លាឃ្មុំតូចត្រូវបានគេហៅខ្លាឃ្មុំព្រះអាទិត្យ ដែលពាក្យ "ព្រះអាទិត្យ" ដោយសារពួកវារស់នៅតំបន់ក្តៅនៃខ្សែអេក្វាទ័រ (មិនមែនដោយសារស្នាមនៅលើទ្រូងពួកវាទេ)
- ធ្មេញថ្នាំរបស់ពួកវាមានទំហំស្មើនឹងធ្មេញថ្នាំរបស់ខ្លាឃ្មុំទឹកកក
- ខ្លាឃ្មុំតូច ធ្វើសំបុកនៅលើដើមឈើ ហើយតែងតែដឹកនៅទីនោះ
- ខ្លាឃ្មុំតូចត្រូវបានគេដាក់ឈ្មោះខ្លាឃ្មុំទឹកឃ្មុំផងដែរ ដោយសារពួកវាចូលចិត្តទឹកឃ្មុំ
- ស្នាមនៅលើទ្រូងរបស់ខ្លាឃ្មុំនីមួយៗមានរាងខុសគ្នា ដូចគ្នាទៅនឹងស្នាមក្រយ៉ៅដៃមនុស្សដែរ